Young Professionals Brabant: Maak werk van de Generatietoets

Aanleiding

In het manifest 'Geef ruimte aan jongeren' uiten de Young Professionals Brabant hun zorgen over de toekomst van (Brabantse) jongeren en laten zij zien dat beleid van nu onvoldoende rekening houdt met de impact ervan op verschillende generaties. Ze pleiten voor het invoeren van een generatietoets in Brabant om ervoor te zorgen dat beleid toekomstbestendig en niet onevenredig schadelijk is voor de brede welvaart van verschillende generaties.[1] Het provinciebestuur heeft enthousiast gereageerd op het voorstel voor een generatietoets. Er is afgesproken om Brabant een pilotregio te laten zijn om op deze manier, in aansluiting op wat op landelijk niveau gebeurt, te experimenteren met de toets. Zo kan worden ontdekt wat in Brabant de best werkbare en meest effectieve vorm van de toets kan zijn. De Young Professionals Brabant denken hier graag over mee.

Het idee van een generatietoets komt van het Jongerenplatform van de Sociaal-Economische Raad (SER) in 2019.[2] Naar aanleiding van hun advies is er op 10 september 2019 een motie aangenomen van de leden Jetten en Segers in de Tweede Kamer. De motie "verzoekt de regering, om een generatietoets te ontwikkelen om de generatie-effecten van grote beleidswijzigingen en politieke en sociale akkoorden inzichtelijk te maken".[3] Inmiddels heeft de coalitie zich uitgesproken voor deze generatietoets.[4] Er wordt inmiddels door de rijksoverheid gewerkt aan de ontwikkeling van een generatietoets.[5] De Young Professionals Brabant roepen op om in Brabant het voortouw te nemen om op provinciaal niveau uitvoering te geven aan een generatietoets. In een pilot kan worden onderzocht welke vorm(en) goed werken binnen de Brabantse provinciale context.
Dit inspiratiedocument geeft meer informatie en biedt ideeën over de uitwerking en toepassing van een generatietoets en nodigt u uit hierover mee te denken.

Doel

Brabant staat voor ingrijpende veranderingen. Veranderingen die grote impact hebben op de huidige én toekomstige generaties. Beleid van nu houdt onvoldoende rekening met de impact ervan op verschillende generaties. Een generatietoets moet voorkomen dat (stapeling van) beleid generaties onevenredig treft en dat allerlei problemen zomaar worden doorgeschoven naar de toekomst.

---

1 Young Professionals Brabant (2022) Geef ruimte aan jongeren. Kansen en belemmeringen voor Brabantse jongeren.
2 SER Jongerenplatform (2019) Hoge verwachtingen. Kansen en belemmeringen van jongeren in 2019.
3 Motie van de leden Segers en Jetten, 19 september 2019. Tweede Kamer, vergaderjaar 2019–2020, 35 300, nr. 24.
4 Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst. Coalitieakkoord 2021 – 2025 VVD, D66, CDA en ChristenUnie, 15 december 2021.
5 Onder meer door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat bij de beoordeling van voorstellen voor het Nationaal Groeifonds. De generatietoets krijgt ook een plek in het Beleidskompas (zie verderop in dit document).

Voorafgaand aan nieuw beleid moet duidelijk zijn wat de impact van het beleid is op jongeren, maar ook op andere huidige én toekomstige generaties.

Kenmerken

De generatietoets zorgt voor een eerlijke verdeling van kansen tussen generaties en tussen jongeren. Het is bedoeld als instrument waarmee beleidsmakers en volksvertegenwoordigers zicht krijgen op de gevolgen van beleid voor verschillende leeftijdsgroepen. Het dient met nadruk niet als checklist aan het einde van het beleidsvormingsproces. Het gaat om de bewustwording van de effecten van beleid en van de opeenstapeling van beleid op verschillende generaties, waaronder ook toekomstige generaties.

Ter inspiratie

Ter inspiratie: de uitgangspunten van het SER Jongerenplatform

Het SER Jongerenplatform heeft in 2019 het kabinet verzocht te onderzoeken hoe de invoering van een vorm van 'generatietoets' vormgegeven zou kunnen worden in het wetgevingsproces en in de voorbereiding van politieke en sociale akkoorden. Hoewel dit verzoek is gesteund middels een Tweede Kamermotie en vermelding in het coalitieakkoord is de generatietoets nog niet ontwikkeld. Wel is een aantal uitgangspunten al bekend gemaakt:

- De generatietoets heeft als doel zichtbaar te maken wat de verwachte effecten zijn van wet- en regelgeving, overheidsbeleid of -investeringen op leeftijdsgroepen, nu en over 20-30 jaar.
- De generatietoets maakt gebruik van bestaande informatie (kwantitatieve data en kwalitatieve informatie) en biedt een gestructureerd kader met verschillende thema's, leeftijdsgroepen en tijdsmomenten.
- Het stimuleert beleidsmakers om de verwachtingen te bespreken en toetsen. De uitkomsten van de generatietoets geven inzicht in de verwachte impact van voorgestelde wet- en regelgeving beleid per thema en leeftijdsgroep, direct na invoering en op lange termijn.
- De acht thema's zijn: inkomen, onderwijs, arbeidsmarkt, woningmarkt, persoonlijke veiligheid, gezondheidzorg, klimaat & duurzaamheid en democratie & participatie. Het SER Jongerenplatform wil graag ter overweging geven dat het thema natuur & milieu daaraan wordt toegevoegd.
- Een meting bestaat uit minimaal 5 verschillende generatiegroepen: <15 jaar, 15 – 24 jaar, 25 – 45 jaar, 46 – 67 jaar, en > 67 jaar. Het SER Jongerenplatform wil daarbij benadrukken dat de generatietoets de impact meet op zowel huidige als toekomstige generaties.
- De verwachte effecten worden op twee tijdsmomenten weergegeven: Korte termijn; direct na inwerkingtreding tot 10 jaar daarna. Lange termijn; 20-30 jaar na inwerkingtreding. Het SER Jongerenplatform wil daar zo mogelijk ook de lange termijn aan toevoegen (30-50 jaar).
- De generatietoets past binnen de beleidsverantwoording en de wetgevingsprocessen.
- De generatietoets moet uitvoerbaar zijn binnen een beperkte tijdsbesteding en kan vroegtijdig in het proces gebruikt worden.
- De generatietoets maakt gebruik van wat bekend is.

Bron: Sira Consulting (2022) Mogelijke toepassing van de Generatietoets bij NGF-voorstellen. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/07/12/22279357bijlage-1-toepassing-generatietoets-bij-het-nationaal-groeifonds

BRABANTADVIES

Ter inspiratie: de toepassing van de generatietoets bij het Nationaal Groeifonds

Partijen die een voorstel indienen voor het Nationaal Groeifonds zijn verplicht een generatietoets toe te passen om de effecten van hun voorstel op verschillende generaties in te schatten. Ze worden verzocht een matrix in te vullen met een inschatting of het effecten van hun voorstel drie categorieën (inkomen, onderwijs en klimaat & duurzaamheid) positief, neutraal, of negatief is voor de drie leeftijdscategorieën (<24, 24-67, >67). Daarbij moet worden uitgegaan van de baten zoals die over 10 tot 20 jaar zullen neerslaan. Als het voorstel tevens effecten sorteert op het gebied van arbeidsmarkt, woningmarkt, gezondheidszorg en/of democratie & participatie, dan wordt gevraagd deze effecten ook in te schatten.

Deze toepassing van de generatietoets is een aangepaste vorm van de toets zoals die op landelijk niveau is beoogd (zie ook het voorgaande kader). Leden van het SER Jongerenplatform zullen in de Raad voor de Toekomst na afloop van de derde ronde van het NGF reflecteren op deze toepassing van de generatietoets. Ze zullen daarvoor ook spreken met de indieners van voorstellen.
Bronnen: Sira Consulting (2022) Mogelijke toepassing van de Generatietoets bij NGF-voorstellen https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/07/12/22279357bijlage-1-toepassing-generatietoets-bij-het-nationaal-groeifonds
Handleiding Indieningsformulier Nationaal Groeifonds Ten behoeve van de voorstelontwikkeling Ronde 3 door departementen (2023), juni 2022: https://www.nationaalgroeifonds.nl/documenten/richtlijnen/2022/10/21/handleiding-indieningsformulier-departementale-route-nationaal-groeifonds-2022

Ter inspiratie: de Gevolgenscan uit het Beleidskompas

In maart 2023 is het Beleidskompas gelanceerd als centrale werkwijze voor het maken van beleid bij de Rijksoverheid. Het vervangt het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK). Onderdeel van het Beleidskompas is een Gevolgenscan waarmee de mogelijke gevolgen van een beleidsoptie in kaart kan worden gebracht. De Gevolgenscan helpt de relatie te leggen tussen de mogelijke gevolgen van beleidsopties voor de brede welvaart en de Sustainable Development Goals (SDG's). Er wordt gekeken naar alle mogelijke gevolgen: de nagestreefde, maar vooral ook de niet-gewenste gevolgen. De Gevolgenscan helpt ook apart na te denken over verschillen in de verdeling van de mogelijke gevolgen van de beleidsoptie voor verschillende belanghebbenden nu, elders en later. De Gevolgenscan reikt daartoe een aantal hulpmiddelen aan, waaronder een generatietoets. Deze toets is nog in ontwikkeling.

De Gevolgenscan bestaat uit circa 60 vragen, onderverdeeld in de drie hoofdthema's: Mens, Maatschappij en Milieu. Door de vragen samen met mensen met uiteenlopende expertises en ervaringen te beantwoorden, ontstaat een beter beeld van alle mogelijk gevolgen van de uitgewerkte beleidsopties.
Bron: https://www.kcbr.nl/beleid-en-regelgeving-ontwikkelen/beleidskompas/4-wat-zijn-de-gevolgen-van-de-geschetste-opties

Contact

We staan open voor alle vragen en suggesties en gaan graag met u in gesprek over de uitwerking en toepassing van de generatietoets. Meer informatie of ideeën? Neem contact op met Eva Buwalda, strategisch adviseur en secretaris van de Young Professionals Brabant.